

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY Departament Rolnictwa

Warszawa, 30. 04. 2014 r.

Informacja sygnalna

WSTĘPNA OCENA PRZEZIMOWANIA UPRAW OZIMYCH¹⁾ W 2014 r.

Z przeprowadzonych przez rzeczoznawców wojewódzkich w marcu badań polowych wynika, że w bieżącym roku uprawy ozime przezimowały zdecydowanie lepiej niż w roku ubiegłym.

Niewielkie uszkodzenia roślin ozimych wystąpiły w województwach: zachodniopomorskim, wielkopolskim, warmińsko-mazurskim i dolnośląskim. Główną przyczyną wystąpienia nieznaczących szkód zimowych były wahania temperatury i wiatry wysuszające oraz stosunkowo silne mrozy powodujące wysmalanie roślin. Wahania temperatury między dniem i nocą w marcu i sporadycznie jeszcze na początku kwietnia, powodowały na przemian zamarzanie i rozmrażanie ornej warstwy gruntu, jednak nie doprowadziły do większego uszkodzenia roślin. Ze względu na niezbyt długą zimę w roku bieżącym nie wystąpiły w uprawach ozimych szkody spowodowane przez zwierzynę łowną.

Wznowienie wegetacji roślin ozimych w zachodniej części Polski odnotowano najwcześniej, bo już pod koniec lutego, a na pozostałym obszarze kraju na początku marca.

Do siewów i sadzenia roślin uprawnych przystąpiono pod koniec I dekady marca, około miesiąc wcześniej niż w roku poprzednim. Ocieplenie w drugiej dekadzie marca wpłynęło na przyśpieszenie przeprowadzania prac polowych, umożliwiło kończenie siewów zbóż jarych i buraków cukrowych oraz sadzenie ziemniaków.

Ostateczna ocena strat zimowych, jak i wiosennych oraz ocena stanu zasiewów upraw rolnych i ogrodniczych zostanie przeprowadzona w drugiej połowie maja br.

¹⁾Informacja zawiera wyniki wstępnej oceny przezimowania upraw ozimych oraz roślin sadowniczych przeprowadzonej przez rzeczoznawców terenowych GUS. Oceny dokonano na podstawie badań polowych wykonanych na początku marca oraz przeprowadzonej w końcu marca lustracji pól, łąk i sadów, a także obserwacji warunków agrometeorologicznych i ich wpływu na stan upraw rolnych i ogrodniczych.

Opracowanie:

Departament Rolnictwa

Kontakt w sprawach merytorycznych: S. Niszczoła, D. Miziołek tel. 22 608-33-53
e-mail: s.niszczoła@stat.gov.pl, d.miziołek@stat.gov.pl

Ocena stanu roślin ozimych zasianych jesienią 2013 r. pod zbiory w 2014 r.

Warunki agrometeorologiczne jesienią 2013 roku sprzyjały prowadzeniu prac polowych oraz były korzystne dla kiełkowania i wzrostu roślin ozimych na terenie całego kraju. W okresie od sierpnia do października było ciepło, a uwilgotnienie gleby na ogół wystarczające. Jedynie w początkowej fazie wschodów zbóż i rzepaku obserwowano rejonami niedobory wilgoci w glebie, utrudniające wschody roślin. Uprawy ozime w końcowej fazie rozwoju jesienią 2013 r. - przed wejściem w stan zimowego spoczynku – były dobrze rozkrzewione, a często nawet nadmiernie wyrosnięte.

Przebieg pogody w listopadzie nie stwarzał zagrożenia dla roślin.

Z oceny przeprowadzonej w listopadzie przez rzeczoznawców wojewódzkich GUS wynika, że powierzchnia zasiewów zbóż ozimych pod zbiory 2014 r. wyniosła około 4,4 mln ha, tj. na poziomie roku ubiegłego, przy czym:

- pszenicy ozimej zasiano na powierzchni o około 3% mniej niż w 2013 roku,
- powierzchnia zasiewów żyta wyniosła około 1% mniej niż w 2013 roku,
- oszacowano, że pszenżyta ozimego zasiano o około 6% więcej niż w 2013 roku,
- powierzchnia zasiewów jęczmienia ozimego była na poziomie 2013 roku,
- powierzchnia zasiewów mieszanek zbożowych ozimych wyniosła o około 40% mniej niż w 2013 roku.

Powierzchnię pod zbiory 2014 r. obsianą rzepakiem i rzepikiem ozimym szacuje się na ponad 0,8 mln ha.

Stan zasiewów zbóż ozimych pod zbiory 2014 r., przed wejściem w stan zimowego spoczynku był lepszy od ubiegłorocznego. Oceniono go na 3,6 – 3,8 stopnia kwalifikacyjnego.

Najwyżej oceniono stan plantacji: pszenicy ozimej, jęczmienia ozimego i rzepaku ozimego, tj. na 3,8 stopnia kwalifikacyjnego. Najniżej oceniono stan plantacji: żyta i mieszanek zbożowych ozimych (na 3,6 stopnia).

W przekroju wojewódzkim stan zasiewów zbóż ozimych był zróżnicowany. Oceny stanu poszczególnych gatunków zbóż ozimych wahały się:

- ◆ dla pszenicy - od 3,5 stopnia kwalifikacyjnego w województwach: kujawsko- pomorskim i łódzkim do 4,2 w województwie opolskim i 4,1 stopnia w województwie śląskim;
- ◆ dla żyta - od 3,4 stopnia kwalifikacyjnego w województwie wielkopolskim do 4,4 w województwie śląskim;

- ◆ dla jęczmienia - od 3,6 stopnia kwalifikacyjnego w województwach: dolnośląskim, kujawsko-pomorskim, łódzkim, pomorskim i wielkopolskim do 4,5 w województwie śląskim;
- ◆ dla pszenżyta - od 3,5 stopnia kwalifikacyjnego w województwach kujawsko-pomorskim i łódzkim do 4,6 w województwie śląskim;
- ◆ dla mieszanek zbożowych - od 3,4 stopnia kwalifikacyjnego w województwach podkarpackim i wielkopolskim do 4,0 w województwach: lubelskim, opolskim, śląskim i świętokrzyskim.

Plantacje rzepaku i rzepiku ozimego oceniono na 3,8 stopnia kwalifikacyjnego. Oceny plantacji wahały się od 3,5 stopnia kwalifikacyjnego w województwie lubelskim do 4,2 stopnia kwalifikacyjnego w województwach: małopolskim, podkarpackim i śląskim.

Tabl. 1. Ocena stanu zasiewów ozimin w listopadzie 2013 r.

Wyszczególnienie	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
	w stopniach kwalifikacyjnych ^{a)}						
Pszenica	3,7	3,8	3,6	3,5	3,5	3,7	3,8
Żyto	3,6	3,7	3,6	3,4	3,4	3,6	3,6
Jęczmień	3,7	3,8	3,7	3,5	3,6	3,7	3,8
Pszenżyto	3,6	3,8	3,6	3,5	3,5	3,6	3,7
Mieszanki zbożowe	3,5	3,6	3,6	3,4	3,4	3,5	3,6
Rzepak i rzepik	3,7	3,9	3,8	3,4	3,8	3,8	3,8

a) Stopień „5” oznacza stan bardzo dobry, „4” – dobry, „3” – dostateczny, „2” – słaby, „1” – zły, klęskowy.

W optymalnych terminach agrotechnicznych zasiano około 80,3% powierzchni pszenicy ozimej (w 2012 r. – 84,7%), około 76,7% powierzchni żyta (w 2012 r. – 75,0%), około 85,9% powierzchni jęczmienia ozimego (w 2012 r. – 86,7%), około 79,0% powierzchni pszenżyta ozimego (w 2012 r. – 76,4%), około 71,5% powierzchni ozimych mieszanek zbożowych (w 2012 r. – 68,6%) i około 83,6% powierzchni rzepaku i rzepiku ozimego (w 2012 r. - 84,5%).

Największy udział zasiewów pszenicy ozimej wykonanych w optymalnym terminie agrotechnicznym zanotowano w województwach: łódzkim (98,4%) i kujawsko-pomorskim (96,9%), a najmniejszy w województwach: podlaskim (20,0%) i świętokrzyskim (35,0%).

Największy udział zasiewów żyta wykonanych w optymalnym terminie agrotechnicznym zanotowano w województwach: łódzkim (99,7%) i kujawsko-pomorskim (97,3%), a najmniejszy w województwach: podlaskim (35,0%) i świętokrzyskim (43,7%).

W województwie lubelskim wszystkie zasiewy jęczmienia ozimego pod zbiory 2014 roku wykonano w optymalnym terminie agrotechnicznym, zaś w województwie świętokrzyskim w optymalnym terminie zasiano jedynie 45,0% areału uprawy jęczmienia ozimego.

Największy udział zasiewów pszenżyta ozimego wykonanych w optymalnym terminie agrotechnicznym zanotowano w województwie łódzkim (99,7%), a najmniejszy w województwach: podlaskim (30,0%) i świętokrzyskim (35,0%).

Największy udział zasiewów ozimych mieszanek zbożowych wykonanych w optymalnym terminie agrotechnicznym zanotowano w województwach: kujawsko-pomorskim i lubelskim (100,0%), a najmniejszy w województwach: świętokrzyskim (33,3%) oraz podlaskim i wielkopolskim (50,0%).

W województwie opolskim cały areał rzepaku i rzepiku ozimego zasiano w optymalnym terminie agrotechnicznym, natomiast w województwie wielkopolskim w optymalnym terminie agrotechnicznym zasiano ok. 60,0% powierzchni.

Przebieg warunków agrometeorologicznych w okresie zimy 2013/2014

W sierpniu 2013 r. na obszarze całego kraju rozpoczęto przygotowanie pól pod zasiewy rzepaku ozimego i zbóż ozimych. Prowadzono uprawy późniwe, wykonywano podorywki oraz orki przedsiewne. Ciepła i słoneczna pogoda spowodowała miejscami przesuszenie gleby, co utrudniało wykonywanie tych prac. Lokalnie w połowie miesiąca, a na znacznym obszarze Polski w trzeciej dekadzie sierpnia rozpoczęto siewy rzepaku ozimego. Notowane we wrześniu częste, rejonami obfite opady deszczu, przyczyniły się do dobrego uwilgotnienia gleby. Na początku września zakończono siewy rzepaku ozimego. W pierwszej dekadzie września rozpoczęto siewy żyta i pszenżyta, a w połowie miesiąca pszenicy ozimej. Do końca drugiej dekady października siewy zbóż ozimych zakończono.

Utrzymująca się w listopadzie wysoka, jak na tę porę roku, temperatura powietrza podtrzymywała wegetację i stwarzała dobre warunki dla wschodów, wzrostu i rozwoju późno zasianych ozimin. Oziminy wysiane w optymalnych terminach agrotechnicznych, w listopadzie krzewiły się. Dobowe wahania temperatury powietrza sprzyjały hartowaniu się roślin. W końcowej fazie rozwoju rośliny były dostatecznie wyrosnięte i rozkrzewione, a ich stan oceniano na ogół jako dobry.

Przebieg pogody w grudniu nie stwarzał większych zagrożeń dla zimujących roślin. Utrzymująca się w ciągu miesiąca wysoka temperatura powietrza, wzrastająca okresami powyżej 5°C podtrzymywała wegetację roślin. Występujące lokalnie i krótkotrwale spadki temperatury powietrza przy powierzchni gruntu, miejscami poniżej -10°C, nie spowodowały uszkodzenia roślin ozimych.

Występująca w dalszym ciągu w pierwszej dekadzie stycznia wysoka temperatura powietrza, podtrzymywała wegetację roślin. Notowane w trzeciej dekadzie miesiąca duże spadki temperatury powietrza, dochodzące miejscami do -25°C i poniżej, spowodowały w wielu rejonach kraju nadmierne wychłodzenie wierzchniej warstwy gleby. Przy niewielkiej na ogół pokrywie śnieżnej (na ogół nie przekraczającej 10 cm), temperatura gruntu na głębokości węzła krzewienia opadała poniżej wartości krytycznych dla roślin i mogła spowodować straty w zasiewach upraw ozimych, głównie rzepaku i jęczmienia ozimego.

Krótkotrwale spadki temperatury powietrza w pierwszej dekadzie lutego, dochodzące lokalnie do -20°C i poniżej, nie spowodowały uszkodzenia roślin ozimych. W drugiej i trzeciej dekadzie miesiąca wzrost średniej dobowej temperatury powietrza (miejscami powyżej 10°C) przyczynił się do wzmożenia procesów fizjologicznych roślin.

Tabl. 2. Temperatura powietrza i opady w okresie od jesieni 2013 r. do wiosny 2014 r.

Wyszczególnienie	<i>Średnia krajowa temperatura powietrza</i>		<i>Średnie krajowe sumy opadów</i>	
	°C	odchylenie od normy ^{a)}	mm	% normy ^{a)}
JESIEŃ ^{b)} 2013				
Wrzesień	12,2	-0,8	85,5	151,8
Październik	10,2	1,9	22,1	48,9
Listopad	5,2	2,2	45,2	111,2
ZIMA ^{b)} 2013/2014				
Grudzień	2,4	2,6	24,0	56,7
Styczeń	-1,5	0,3	39,4	130,5
Luty	2,8	3,7	13,8	51,4
WIOSNA ^{b)} 2014				
Marzec	6,3	3,6	41,3	122,5

a) jako normę IMiGW przyjmuje od 2002 r. średnie z lat 1971-2000

b) średnie miesięczne. /obliczenia GUS na podstawie danych IMiGW/.

Ciepła i słoneczna pogoda w marcu sprzyjała obsychaniu pól i ogrzewaniu gleby, a także rozpoczętej bardzo wcześnie, bo już pod koniec lutego, wegetacji ozimin i trwałych użytków zielonych.

Korzystne warunki agrometeorologiczne już w pierwszej dekadzie marca umożliwiły wykonywanie pierwszych wiosennych prac polowych. Na znacznym obszarze kraju w trzeciej dekadzie miesiąca przystąpiono do siewów owsa, pszenicy jarej i jęczmienia jarego. Uwilgotnienie wierzchniej warstwy gleby na początku okresu wegetacyjnego w pełni zabezpieczało potrzeby wodne roślin.

Wstępna ocena przezimowania zbóż ozimych oraz rzepaku i rzepiku

Rośliny w stan zimowego spoczynku (jesienią 2013 r.) weszły prawidłowo wyrosnięte (na niektórych plantacjach nawet nadmiernie) i dobrze rozkrzewione. Warunki agrometeorologiczne w zimie i na przedwiośniu nie spowodowały na ogół większych strat w uprawach ozimych.

Według oceny rzeczoznawców terenowych GUS, w kraju do zaorania zakwalifikowano około 0,4% powierzchni zasiewów zbóż ozimych oraz ok. 0,5% rzepaku i rzepiku ozimego. Największe straty w powierzchni sięgające około 2% powierzchni plantacji zbóż ozimych oraz rzepaku i rzepiku ozimego odnotowano w województwach: mazowieckim, zachodniopomorskim, lubelskim i warmińsko-mazurskim.

Z uwagi na korzystne zmiany zachodzące w zmianowaniu upraw oraz wczesną wiosnę, przewiduje się zwiększenie powierzchni zasiewów, głównie kukurydzy na ziarno, jęczmienia jarego, a także powierzchni uprawy ziemniaków.

Z badań polowych przeprowadzonych przez rzeczoznawców wojewódzkich pod koniec lutego br. wynika, że uprawy ozime w całym kraju przezimowały znacznie lepiej niż w roku ubiegłym. Zaobserwowane, niewielkie straty zimowe (nieznaczne uszkodzenia roślin) powstały w wyniku:

- wysmalania roślin na skutek silnych wiatrów i niskich temperatur,
- występowania dużych dobowych wahań temperatury na przedwiośniu,
- rozmarzania w dzień i zamarzania w nocy wody z topniejącego śniegu, osłabiającego system korzeniowy roślin ozimych.

W badanych próbach polowych udział roślin żywych i nasion kielkujących wyniósł w bieżącym roku dla pszenicy ozimej – 98,2% (o 4,5 pkt proc. więcej niż w roku ubiegłym), dla żyta – 97,7% (o 5,4 pkt proc. więcej), dla jęczmienia ozimego – 97,3% (o 2,4 pkt proc. więcej), dla pszenżyta ozimego – 97,5% (o 5,9 pkt proc. więcej niż w roku ubiegłym), a dla rzepaku i rzepiku ozimego – 98,2% (o 12,9 pkt proc. więcej niż w roku ubiegłym).

Decydujący wpływ na plonowanie plantacji zarówno upraw ozimych i jarych będą miały warunki agrometeorologiczne w okresie dalszej wegetacji.

Ocena przezimowania drzew i krzewów owocowych oraz plantacji jagodowych

Rośliny sadownicze w większości przezimowały dobrze - na ogół nie zaobserwowano strat mrozowych w sadach i na plantacjach truskawek. Na przeważającym obszarze kraju zima 2013/2014 była łagodna, a nawet niewielka okrywa śnieżna zabezpieczała rośliny przed działaniem mrozu. Niewielkie uszkodzenia mrozowe plantacji truskawek zanotowano jedynie lokalnie, w miejscach gdzie wystąpiły ujemne temperatury powietrza przy braku okrywy śnieżnej (szczególnie na nieosłoniętych stokach, gdzie plantacje narażone były na działanie mroźnych wiatrów). Z uwagi na bardzo łagodną zimę zwiększyła się natomiast populacja szkodników drzew i krzewów owocowych.

W bieżącym roku wiosna rozpoczęła się znacznie wcześniej niż w latach przeciętnych. W niektórych rejonach wegetacja roślin była przyspieszona nawet o 3 tygodnie, lecz ze względu na chłodne noce początkowo przebiegała powoli. Kwitnienie drzew owocowych było jednak przyspieszone, przy czym tam gdzie nocą występowały znaczne spadki temperatury obserwowano słaby oblot pszczół. Duże wahania temperatury pomiędzy dniem i nocą w marcu, spowodowały też lokalnie niewielkie uszkodzenia kory drzew owocowych. Występujący w marcu w niektórych częściach kraju brak dostatecznej ilości wody w glebie wpłynął ujemnie na rozwój truskawek, jednakże późniejsze opady spowodowały poprawę uwilgotnienia gleby i stanu tych upraw. Wczesnowiosenna wegetacja roślin przebiegała na ogół bez zakłóceń, a rośliny sadownicze i plantacje truskawek są w dobrej kondycji.

Siewy warzyw gruntowych na przeważającym obszarze kraju rozpoczęły się wcześniej niż w latach przeciętnych i znacznie wcześniej niż w roku poprzednim. Warunki podczas siewów i wschodów warzyw były na ogół optymalne, jedynie niskie temperatury występujące nocą hamowały rozwój roślin, a w niektórych rejonach wschody opóźniał także brak dostatecznej ilości wody w glebie. Tam gdzie warunki wilgotnościowe poprawiły się, wzrost roślin był wyrównany.

Do siewów warzyw w wielu rejonach przystąpiono już w pierwszej połowie marca. W niektórych rejonach do końca marca zasiano ok. 50% warzyw gruntowych, a jedynie w północno-wschodniej części kraju zaawansowanie siewów w marcu było niewielkie (wstrzymanie siewów z uwagi na zimną glebę i duże wahania temperatur).